

BÖLÜM-IV

BİLİŞİM SUÇLARI VE İNTERNETTE AHLAKİ SORUNLAR

Doç. Dr. Murat ERDAL

4.1. Bilişim Suçu Kavramı ve Sınıflandırılması

Kamunun elektronik dönüşümle birlikte kendi iç dinamikleri ve iş yapma biçimlerinin değişmesinin yanında, dış dinamikler karşısında da sorumluluk alanları bulunmaktadır. Kamunun, bilgi çağında vatandaşa, kurumlara ve genel olarak topluma karşı yükümlülükleri artmaktadır.

Bilişim ortamında somut unsurlardan ziyade soyut unsurlar daha yoğundur. Bu durum olası problemlerde, suç niteliğini taşıyan fiili durumların saptanmasını güçleştirmektedir. Bilgisayar yazılımlarından şebekelere, internet web sitelerinden e-postalara, ses-yazı-görüntü transferlerinden sohbet odalarına kadar yüzlerce çeşit belge, işlem veya süreçlerde hukuki sorunlar ortaya çıkabilmektedir¹.

Sayısal (dijital) teknolojilerin gelişmesiyle birlikte;

- Sayısal kanıtlar kolayca ve hızlı bir şekilde yönlendirilebilir. Dolayısıyla suçun niteliği, kim tarafından nerede, nasıl ve ne zaman işlendiği belirsizleşmektedir.
- Süreçler teknoloji yoğundur. Suçun kanıtlanması giderek zorlaşmakta, hukuki süreçlerde ayrı bir uzmanlık alanına gereksinim duyulmaktadır.

Bilişim Suçlarının Sınıflandırılması

Bilişim alanındaki suç tiplerini incelerken Interpol Genel Sekreterliğinin hazırlamış olduğu “Bilgisayar Suç Kitabı” (Interpol Computer Crime Manual) esas olmak üzere, Birleşmiş Milletler’in hazırlamış olduğunu “Bilgisayarla İlişkili Suçların Kontrolü ve Önlenmesi” (United Nations Manual on The Prevention and Control of Computer-Related Crime” kitapçığı ve Avustralya Polis Teşkilatının hazırlamış olduğu “Bilgisayar Tabanlı Suçların Soruşturulmasında Temel Hükümler “ (Minimum Provisions for The Investigation of Computer Based Offences) kitapçıklarından istifade edilerek aşağıdaki suç tipleri belirlenmiştir. 11.06.1999 tarihinde hazırlanan **Bilişim Suçları** raporunda tanımlanmış olan

¹ Nicklas Lundblad, “Digital Evidence; Designing a Trusted Third Party Service for Securing E-evidence, **Towards the E-Society: E-Commerce, E-Business and E-Government**, Ed.: Beat Schmid, Katarina Stanoevska-Slabeva, Volker Tschammer, Kluwer Academic Publishers, Boston, 2001, s:59-60.

suç tipleri mevcut kanunlar ve uygulamalar göz önüne alınarak yeniden düzenlenmiştir². Bu suç tiplerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür :

1.Bilgisayar Sistemlerine ve Servislerine Yetkisiz Erişim

- 1.1 Yetkisiz Erişim
- 1.2 Yetkisiz Dinleme
- 1.3 Hesap İhlali

2 Bilgisayar Sabotajı

- 2.1. Mantıksal Bilgisayar Sabotajı
- 2.2. Fiziksel Bilgisayar Sabotajı

3. Bilgisayar Yoluyla Dolandırıcılık

- 3.1. Banka Kartı Dolandırıcılığı
- 3.2 Girdi/Çıktı/Program Hileleri
- 3.3. İletişim Servislerini Haksız ve Yetkisiz Olarak Kullanma

4. Bilgisayar Yoluyla Sahtecilik

5. Bir Bilgisayar Yazılımının İzinsiz Kullanımı

- 5.1. Lisans Sözleşmesine Aykırı Kullanma
- 5.2. Lisans Haklarına Aykırı Çoğaltma
- 5.3. Lisans Haklarına Aykırı Kiralama

6. Diğer

- 6.1. Kişisel Verilerin Suiistimali
- 6.2. Sahte Kişilik Oluşturma ve Kişilik Taklidi
- 6.3. Yasadışı Yayınlar

Teknolojik gelişmelerle birlikte hukuki altyapının sürekli gözden geçirilmesi ve yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. İnternette ahlaki sorunlar ve bilişim suçlarının ülkemizde hukuki durumu ve ilgili maddeler Tablo-1'deki gibidir.

² Ulaştırma Bakanlığı İnternet Kurulu, **Bilişim Suçları Raporu (Sürüm 2.7)**, <http://kurul.ubak.gov.tr>, Erişim Tarihi: 24.11.2003, s:11.

Tablo-1 Bilişim Suçlarının Ülkemizde Hukuki Durumu.

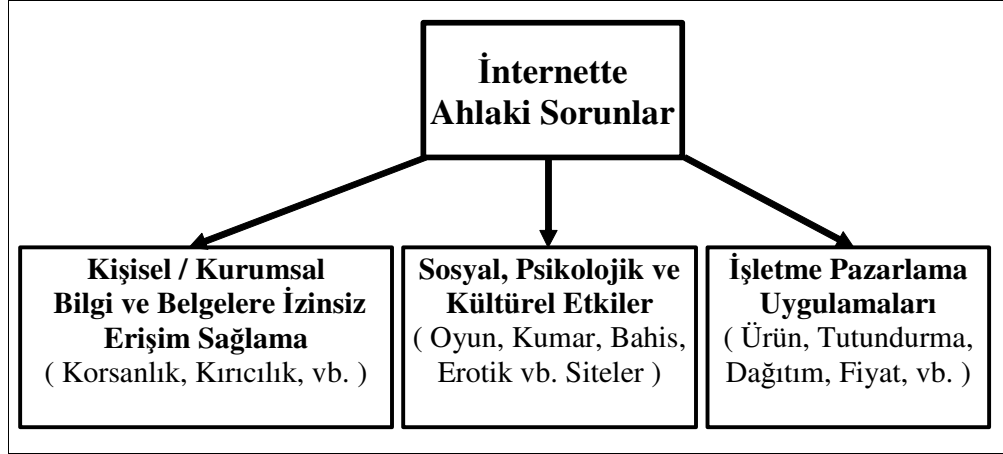
(Yeni Türk Ceza Kanunu İle Birlikte İlgili Maddeler Değişmiştir !)

Hukuki Olarak	Suç Tipi	Kanundaki Yeri
Geleneksel Suçların Bilgisayar Yoluyla İşlenmesi	Bilgisayar Yoluyla Dolandırıcılık	TCK 503-507 : Dolandırıcılık ve İflas
	Bilgisayar Yoluyla Sahtecilik	TCK 316-368 : Sahtecilik Suçları
	Kanunla Korunmuş Bir Yazılımın İzinsiz Kullanımı	5846'nolu Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK)
	Yasadışı Yayınlar	TCK 125-200 : Devletin Şahsiyetine karşı cürümler TCK 480-490 : Hakaret ve Sövme Cürümleri TCK 426-427 : Halkın ar ve haya duygularını inciten veya cinsi arzuları tahrik eden ve istismar eder nitelikte genel ahlaka aykırı: ve diğer anlatım araç ve gereçleri
Teknolojinin İlerlemesi ile Ortaya Çıkan Suç Tipleri	Bilgisayar Sistemlerine ve Servislerine Yetkisiz Erişim ve Dinleme Bilgisayar Sabotajı	TCK 525 a,b,c ve d "Bilişim Alanında Suçlar Babı"

Kaynak: Emniyet Genel Müdürlüğü Web Sitesi, <http://www.emniyet.gov.tr>, Erişim Tarihi: 26.11.2003.

4.2. İnternette Ahlaki Sorunlar

Bilişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte bilgisayar, internet, televizyon, bilgisayar donanım ve yazılımları vb. birçok teknolojik araç-gereç yardımıyla yapılan işlemlerde sorunlar yaşanabilmektedir. Teknoloji alanında problemler gün geçtikçe artmakta, ahlaki sorunlar ve suç su üstüne çıkmaktadır.

Şekil -1 Bilişim Suçları ve İnternette Temel Ahlaki Sorun Alanları.

Kaynak: Murat Erdal, “İnternette Ahlaki Sorunlar ve Suçla Mücadelede Kamu Yönetiminin Sorumlulukları”, **İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Elektronik Devlet Paneli Kitabı**, Ed.: Murat Erdal, İstanbul, 15 Ekim 2003, s:110.

Günümüzde bilişim teknolojileri yoluyla en sık yaşanan ahlaki sorunların başında internet ve bilgisayar kesişimli konular gelmektedir (Şekil-1). Bunlar;

- Kişisel / kurumsal bilgi ve belgelere izinsiz erişim sağlama ve bunları kendi çıkarları doğrultusunda kullanma. Korsanlık, kırıcılık gibi birçok türde ortaya çıkabileceği gibi virüs ve solucan (worm) gibi tekniklerle sistem ve bilgisayarları işlemez hale getirme.
- Sosyal, psikolojik ve kültürel etkiler. Oyun, kumar, bahis ve erotik vb. siteler.
- İşletme pazarlama uygulamaları. Alış-veriş web siteleri ile tüketici arasında yaşanan ilişkilerde ürün, fiyat, dağıtım ve tutundurma problemleri.

İnternet ve bilgisayar kökenli bütün bu temel ahlaki problemlerin yanı sıra, tehdit, küfür, spekülasyon yaratma, sahtecilik ve dolandırıcılık gibi birçok cezai işlem gerektiren fiili durumlar da yaşanabilmektedir.

“İnternetin Karanlık Yüzü”

Business Week 2 Eylül 2002 tarihli sayısında “The Underground Web” başlığı altında internetin yeraltında kalan bölümünü inceledi.

***Uyuşturucu, kumar, terörizm, çocuk pornografisi;
internet bütün bu yasadışı aktivitelere ulaşılmasını kolaylaştırıyor.***

Uyarıyoruz: İnternetin karanlık yüzüne girmek üzeresiniz. Burada suç her yerde ve her türlü çarpık dürtü tatmin edilir. Binlerce sanal caddede kumarhaneler, porno dükkanları ve uyuşturucu satıcıları sıralanmış. Teröristler ve dolandırıcılar yasal görünen sitelerin ardında fink atıyorlar. Ve polisler ara sıra buralarda gezseler de, kendilerini hep kaybolmuş hissediyorlar nedense.

Burası Las Vegas’daki Strip, Amsterdam’daki Red Light Bölgesi ve New York’taki Times Square’in en berbat hali, hepsi bir araya toplanmış ve oturma odasındaki kanepeden rahatlıkla ulaşabileceğiniz mesafede.

GERÇEK HİKAYELER

Herkesi yıkacak telefonlar vardır. NASCAR yarış sürücüsü Neil Bonnet’in kızı Kristen Bonnet bu telefonu 11 Şubat 1994’de aldı; telefondaki ses babasını Daytona Otobanı’nda bir antreman sürüşü sırasında kaza yaptığını söylüyordu. Bir kaç saat sonra Neil Bonnet ölmüştü. Bonnet o anda yıkıldı, ancak hayatına devam etti, yedi yıl sonra telefon tekrar çaldı. Bu sefer arayan bir gazeteciye ve babasının internette yayınlanan otopsi fotoğrafları hakkında fikrini soruyordu. Şok olan Kristen hemen internete bağlandı. “Kırksekiz thumbnail resim, hepsinde babam bir masanın üzerinde, kalçaları çıplak, bir geyik gibi bağırsakları dışarı çıkarılmış doğrudan yüzüme bakıyordu.” diyor Bonnet. Şimdi babasını düşündüğünde gözüünün önüne otopsi masasında yatan bir adam geliyor. Bu resimlerin neden internette yer aldığına gelince, otomobil yarışlarının yasaklanmasını isteyen bir grubun işi. Pek hoş olmamasına rağmen yasadışı da değil. Bir de bu sınırları çoktan aşmış ve yasadışı işlerle uğraşanlar var sanal dünyada.

HIZLI, HESAPLI VE HER YERDE

Web’in doğası, interneti dolandırıcıların oyun bahçesi yapmak için en önemli neden. İnternet anlık, hesaplı ve her yerden ulaşılabilir doğasıyla ticareti kolaylaştırdı, ama suç da kolaylaştı. Hilekarlar internetin anonimliğinden faydalanarak uluslararası hedeflerine dünyanın her yerinden ulaşabiliyor ve aktivitelerini aylarca, yıllarca hatta sonsuz adev saklayabiliyorlar. Ve bu işleri gerçek hayatta yapacaklarından yüzlerce kat ucuza yapıyorlar: 200 dolar, potansiyel avların bulunacağı bir e - posta listesi satın almak için yeterli. Massachusetts Institute of Technology’de (MIT) eBusiness Merkezi’nde görevli işletme profesörü Erik Brynjolfsson “İnternet muamele masraflarını ciddi olarak azaltıyor. Çoğunlukla bunu iyi bir şey olarak algılıyoruz. Ancak bu kontrol etmek istediğimiz pek çok işlemi kontrol etmemizi zorlaştırıyor.” diyor.

YASADIŞI PARA YASAL PARAYI YAKALADI

Kontroldeki bu zorluklar, alarm verecek kadar hızla büyüyen bir yeraltı internet camiaası yaratıyor. İnternet üzerinde gerçekleşen karaborsa aktiviteler bu sene 36.5 milyar dolara

ulaşacak. Bu rakam ABD vatandaşlarının internet üzerinde gerçekleştirdiği yasal harcamalar olan 39.3 milyar dolarla neredeyse aynı. comScore Media Metrix tarafından yapılan araştırmalara göre yasadışı kumar bugün internet üzerinde en büyük iş kolu haline gelmiş durumda. İnternet üzerinde çocuk pornosu 1998 yılından beri altıya katlandı. ABD hükümetine ulaşan dolandırıcılık şikayetlerinin artık yüzde 70'i internetteki işlemlerle ilgili.

Clinton yönetimi döneminde siber güvenlik konularında danışmanlık da yapan, Carnegie Mellon Üniversitesi Kamu Politikaları Okulu dekanı John Heinz III "Elektronik ticaretin tamamının yüzde yetmiş yasadışı değilse bile sosyal olarak kabul edilemez aktivitelerden oluşuyor" diyor.

PEKİ YA TERÖRİZM?

Ve şu ana kadar belirtilen gerçekler terörizmden bahsetmedi bile. Güvenlik yetkilileri teröristlerin interneti iletişim, araştırma, yeni üye kazanma ve para toplama amaçları için kullandıklarını söylüyorlar. 11 Eylül saldırılarına katılanların, halk kütüphaneleri gibi herkese açık mekanlardan gönderdikleri e - postalarla 11 saldırının planlarını ve koordinasyonunu yaptıklarını görüyoruz. Güvenlik uzmanları El Kaide'nin şimdi bile yeni saldırı planlarını hazırlarken internetten faydalandığını söylüyorlar. Güvenlik birimleri tarafından yapılan bilgisayar analizleri terörist grubun ABD'deki telefon, elektrik ve su sistemlerine girerek araştırmalar yaptığını, örneğin dijital açma kapama sistemlerinin bu ağları nasıl kontrol ettiğini araştırdığını gösteriyor. FBI'a bağlı Ulusal Altyapı Koruma Merkezi başkanı Ronald L. Dick, "Geceleri rüyalarımı fiziksel bir saldırıya paralel olarak bir siber saldırıyla 911 sistemlerimizin devre dışı bırakılması olasılığı giriyor" diyor.

TOPLUMSAL DEĞERLER TEHLİKEDE

Tehditler burada bitmiyor. Yeraltı ağı, eğer kontrol altına alınamazsa, toplumsal değerleri çürütme potansiyeline de sahip. Bu ağ sıradan vatandaşların yasaları çiğnemesini sadece mümkün kılmıyor, onları bunu yapmaları için cesaretlendiriyor. Karşıdan karşıya geçerken bile kurallara riayet eden vatandaşlar, deniz aşırı kumarhanelerde kumar oynamak ya da reçetesiz uyuşturucu ilaçlar almak gibi tekliflerle karşılaşılıyorlar. Pek çoğu için teklifler bir süre sonra dayanılması güç bir hal alıyor. Buna antiseptik suç deniyor. ABD Gümrükleri Siber Kaçakçılık bölümü yöneticisi Kevin A. Delli - Colli "İnternet yasa dışı davranmayı önleyen bağımsızlık sistemimizi çökertiyor, çünkü riskler internet üzerinde çok daha düşük. Satıcıyla anonim olarak ilişkiye geçebilir, ürünün üzerine tıklarsınız ve ürün evinize gelir." diyor.

BUSINESS WEEK 5 KİŞİLİK TAKIM KURDU

Sorunun derinliğin anlamak için, Business Week muhabirlerinden kurulu beş kişilik bir takım, internetin karanlık yüzünü ziyaret etmek için 4 aylarını harcamışlar. Yasadışı kumar oynayanların yanında oynadıkları bahsileri izleyen muhabirler, online uyuşturucu satın alanlarla konuşmuşlar, siber suçlar nedeniyle sevdiklerini kaybedenlerin hikayelerini dinlemişler. Bunlardan biri Barbara Perrin. Long Island'da öğretmenlik yapan Perrin, 22 yaşındaki oğlunun yasaklanmış bir vücut geliştirme ilacını internetten aldıktan sonra ölüşünü seyretmiş. "Kalbim milyonlarca parçaya kırıldı" diyor.

Şu ana kadar, ABD hükümetinin yeraltı ağlarını kontrol etme çabaları, bu dünyanın büyümesini pek az yavaşlatabildi. Business Week muhabirleri yaptıkları araştırmada yasadışı aktivitelerle uğraşan yüzden fazla site tespit etmiş.

ÇAKI SATICISINDAN YAHOO'YA KADAR

İtalyan sustalı bıçak firması AB Coltellerie, sitesinde sattığı ürünleri İtalyan Lireti'nin yanı sıra ABD Doları olarak da fiyatlandırmış. Business Week muhabirleri şirketin online müşteri destek hattıyla ilişkiye geçerek bu bıçaklardan California'ya da satıp satmadıklarını sormuşlar. California'da 5 santimden uzun sustalı bıçakların kullanımı yasadışı olduğu halde siteden gelen cevap şöyle olmuş: "California'dan sipariş alıyoruz. Ancak hava yoluyla gönderdiğimiz kargoların yüzde onuna el konuluyor. Şansınızı arttırmak için Express Carrier adlı kargo firmasını kullanmanızı öneririz"

Sorunun bir adım ötesi ise yasal sitelerin bile zaman zaman yasadışı işlere alet olabilmesi. Yahoo, MSN Google gibi internetin en çok ziyaret edilen siteleri Arama motorları sayesinde ABD vatandaşların yasadışı kumar sitelerine ulaşmalarını sağlıyor. Bu siteler online kumarhanelerden ilan alıyorlar. Bu öyle alışılmış bir durum ki, online kumar endüstrisi geçen sene online ilanlar için 2.5 milyar dolar harcayarak beşinci büyük reklam veren sektör olmuş. Whittier Hukuk Fakültesi Profesörü Nelson Rose "Bu konuda kesinlikle yasallık soruları olmalı" derken, MSN'in sahibi Microsoft, Business Week'in bu konudaki sorularını cevaplamamayı tercih etmiş. Google sözcüsü ise online kumar reklamı aldıklarını ancak bu politikanın değişebileceğini söylüyor. Yahoo, kumar ilanlarını bu yılın son çeyreğinde durduracağını açıklarken, AOL Time Warner AOL web sitesinde kumar reklamı almıyor ancak Netscape ve Mapquest gibi diğer ürünlerinde bahis ilanları yayınlamayı kabul ediyor.

BANKALAR DA İŞİN İÇİNDE

İş ödemelere gelince bankalar da bu işin içine giriyor. Müşterilerinin yasadışı sitelere yaptıkları işlemleri itiraz etmeden gerçekleştiren bankalar, ancak bazı savcılardan gelen yoğun baskı sonucunda kumarbazların kredi kartlarını kesmeyi kabul ediyorlar. "Online kumarla mücadelede ciddi sorunlarımız var" diyen New York savcısı Eliot Spitzer, çalışmaları sonucunda, 14 Temmuz tarihinden itibaren Citicorp'un, sahip olduğu bankaların kredi kartlarında bu kartların online kumar amacıyla kullanılmayacağı konusunda bir madde eklenmesini kabul ettiğini anlatıyor. Bu mesaj internette de giderek yayılıyor. 1.5 milyar dolar ödeyerek online ödeme sistemi PayPal'ı satın alan e-bay, bu sistemdeki bahis bölümünü yasal durumu açık olmadığı için iptal edeceğini açıkladı. Temmuz ayında PayPal, iki federal jüriden online kumar işlemlerini gerçekleştirdiği için uyarı almıştı.

KONU KONU SORUNLAR VE ÇÖZÜMLERİ

İnternetin karanlık yüzü pek çoğumuzun fark edebildiğinden daha büyük, daha geniş, daha korkunç ve daha zararlı . Farklı konularda sorunları ve çözümlerini merak ediyorsanız, aşağıdaki satırları okumanızda fayda var:

Kumar Siteleri

SORUN: Kumar siteleri ABD ve kumarın yasak olduğu diğer ülkelerde hizmet veriyorlar. 2000 yılında bu sitelerin sayısı 650 iken, şimdi bu sitelerin sayısı 1.500'ü geçmiş durumda. Analistler sadece bu sene ABD'de internet üzerinde 1.5 milyar dolarlık yasadışı kumar oynanacağını tahmin ediyorlar.

ÇÖZÜM: New York ve diğer eyaletlerdeki baş savcılar, müşterilerine verdikleri kredi kartlarının online kumarda kullanılmasını önlemeleri durumunda, aralarında Citibank'ın da bulunduğu bankalara karşı yasal işlem başlatma tehdidinde bulundular. Bazı uzmanlar ise internette kumarın yasallaştırılarak kontrol altına alınması görüşünü savunuyorlar.

Çocuk Pornosu

SORUN: Çıkarılan sert yasalar çocuk pornosunu 20 yıl önce büyük oranda azaltmıştı. Ancak internet üzerinden anonim kalarak fotoğraf gönderilebiliyor olması bu konudaki ticareti yeniden hortlattı. Filtreleme yazılımları hazırlayan Surf Control Temmuz 2002 itibariyle bu konu üzerinde kurulmuş 600 site bulunduğunu açıkladı. Bu rakam geçen sene 200'ü geçmiyordu.

ÇÖZÜM: Siberpolisler kimliklerini saklayarak sitelere ve sohbet odalarına giriyorlar. FBI, internetteki çocuk pornografisiyle mücadele etmek için 150 ajanını bu işe adanmış durumda. Bu rakam 1996 yılında 33 idi. Yine 1996 yılında çocuk pornografisi suçuna bulaşmaktan 68 kişi tutuklanırken, geçen sene FBI 514 kişiyi aynı suçtan tutukladı. Ancak çocuk pornografisi suçu artmaya devam ediyor. Kayıp ve İstismar Edilmiş Çocuklar Ulusal Merkezi tarafından tutulan veriler 1998 yılında 3 bin 268 olan şikayet sayısının 21 bin 611'e yükseldiğini gösteriyor.

İstenmeyen E-Postalar (Spam)

SORUN: Finansal çözümler sunan e - posta mesajları bugünlerde çığ gibi büyüyor. Bu mesajların hangilerinin güvenilir olduğu ise tam bir soru işareti. Hisse Senedi ve Borsa komisyonu her gün internet üzerinden finansal olarak dolandırıldıklarını belirten 500 civarında şikayet maili alıyor. İnternette dolandırılanların ortalama kaybı da 2000 senesine göre yüzde 50 artarak kişi başına ortalama 636 dolara yükseldi.

ÇÖZÜM: En iyi çözüm spam adı verilen e - postaların kontrol altına alınması ya da tamamen durdurulmasından geçiyor. Şikayetlerin pek çoğu yüksek kazanç vaad eden maillerle kandırılmış kişilerden geliyor. Federal yetkililer kitlesel e - posta atanları yanıltıcı bilgi yaymaktan dava edebiliyorlar. Kongreye verilen İki araştırma önergesi ise e - postayla sahte bilgi yayanların cezalandırılmasını öngörüyor.

Korsan Malzemeler

SORUN: ABD Gümrükleri 10 büyük çetenin lisanssız yazılım, film ve oyun kaçakçılığıyla uğraştığını kabul ediyor. Altı saat içerisinde, üretilen korsan malzemeler 10 bini aşkın web sitesine yayılmış oluyor. Yıllık zarara gelince, yazılım üreticiler, müzik şirketleri ve film stüdyoları 9 milyar doların üzerinde bir zarara uğruyor.

ÇÖZÜM: Öncelikle bu çetelerin temizlenmesi gerek. Aralık ayında Gümrük Müdürlüğü, Drinkor Die adı altında faaliyet gösteren ve 100 milyon dolarlık çalınmış yazılımdan sorumlu olan uluslararası korsanlık şebekesini çökertti. Çetenin liderleri hapse atıldı. Çete liderlerinden bir tanesi, yazılım korsanlığı için büyük bir ceza sayılabilecek 46 ayla

cezalandırıldı.

Sahte Belgeler (Ehliyet, Pasaport vs.)

SORUN: Sürücü ehliyeti ve pasaport gibi sahte kimlikler üreten ve pazarlayan siteler daha çok gençler, yasadışı göçmenler ve hırsızlar arasında popüler. Siteler kimlikler üzerinde oynama yaparak suç işliyorlar. Bazı siteler kendi kimliğini kendisinin yapmasını sağlayacak şablon yazılımlar satarken, bazıları hazırladıkları kimlikleri posta yoluyla kullanıcıya gönderiyor. Bu kimliklerin maliyet 10 dolarla 200 dolar arasında değişiyor.

ÇÖZÜM: Bazı eyaletler taklit edilmesini zorlaştırmak için daha kompleks sürücü ehliyetleri hazırlıyorlar. Bu ehliyetlerin üzerinde hologramlar, bar kodlar ve dijital fotoğraflar yer alıyor. Bu sayede kontrol yapan polis ekipleri ehliyetleri yeni kimlikleri süper marketlerde kullanılan bar kod cihazları gibi cihazlardan geçirerek kartın geçerli olup olmadığını saptayabilecek.

Sahte İnternet Eczaneleri ve Online Uyuşturucu Satışı

SORUN: Kendilerine online eczane diyen pek çok site onaylanmamış yeşil reçeteli ilaçları internet üzerinden satıyorlar. 400'ün üzerindeki site hiçbir doktor muayenesi olmadan isteyen kişiye istediği ilacı satarak para kazanıyor. Bu sitelerin sayısının 1998'de 12 olduğu düşünülürse bu sektöre yönelimin hızla arttığı daha net görünüyor. Bazı siteler ise aralarında Ecstasy gibi yasadışı hapların nasıl yapılacağını anlatan tarifleri yayınlıyorlar.

ÇÖZÜM: Ortada net bir çözüm görünmüyor. Savcılıklar bu suçların yayılmasını önlemek için daha saldırgan politikalar izliyorlar. Oklahomalı bir doktor 5 bin kişiye internet üzerinden ağrı kesici yazdıktan sonra 4 yıl hapse mahkum edildi. Ancak deniz aşırı ülkelerde açılan sanal eczaneler Amerikalılar dahil herkese hizmet vermeyi sürdürüyor.

Kaynak: “ İnternetin Karanlık Yüzü”, NTVMSNBC Web Sitesi,
<http://www.ntvmsnbc.com/news/171768.asp#BODY>, Erişim Tarihi: 24.11.2003.

4.2.1. Kişisel / Kurumsal Bilgi ve Belgelere İzinsiz Erişim Sağlama

Kişisel / kurumsal bilgi ve belgelere izinsiz erişim sağlama konusunda yaşanan vakaların sayısı sürekli artmaktadır. Bilişim teknolojilerinin gelişmesiyle her geçen gün yeni bir donanım ve yazılım ürünü pazara sunulmakta, bilgisayar uzmanlığına ve becerilerine katkıları fazlalaşmaktadır. İzinsiz ve yetkisiz erişim sağlama, bilgisayar korsan faaliyetleri, kişi veya kuruma ait dosyaları alma, değiştirme veya zarar verme gibi yüzlerce çeşit uygulaması olan konuyu “Teknoloji ve Ulusal Güvenlik” başlıklı bir sonraki bölümde daha detaylı bir şekilde ele alınacaktır. Fakat konunun pratikte yaşanan boyutları bakımından daha rahat anlaşılabilmesi açısından aşağıdaki okuma parçalarını incelemek yerinde olacaktır.

“Bayan K’nın E-Postaları”

Bayan K uluslararası bir kuruluşun Türkiye temsilciliğini yaparken, aşağıda anlatılmakta olan olayla karşı karşıya kalmıştır.

Bay D, siyasi bir partinin lideri olup Bayan K’nın e-postalarına bir şekilde ulaşmış ve bu e-postaları gazete, dergi ve televizyon kanalıyla kamuoyu ile paylaşmış, bir takım iddialar ortaya atmış ve bunları daha sonra kitap olarak yayınlamıştır. Bu iddiaların başında e-postaların içerdiği metinler bakımından Türk milletinin onurunu rencide ettiği ve kişinin Türkiye’nin ulusal çıkarlarıyla örtüşmeyen faaliyetlerde bulunduğudır. Dolayısıyla adı geçen kişinin derhal sınır dışı edilmesi ve temsilciliğini yaptığı uluslararası kuruluşun Türkiye’den özür dilemesi gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca Bay D, kamuoyunu, Türkiye Büyük Millet Meclisi’ni, Dışişleri Bakanlığı’nu siyasi partileri ve sivil toplum örgütlerini göreve çağırmakta ve konunun hassasiyetine dikkat çekmektedir.

Söz konusu olay bir hayli gündem oluşturmuş, medyada çeşitli yönleri ile tartışılmış, diplomatik trafik karışmış, Dışişleri Bakanlığı suç duyurusunda bulunmuş ve vaka mahkemeye yansımıştır. Ankara 2. Asliye Ceza Mahkemesi, Bay D’nin beraatına ilişkin gerekçeli kararı aşağıdaki gibidir:

“E-postaların yayınlanmasıyla Bayan K kişisel bir zarara maruz kalmadığı gibi sanık Bay D’nin de herhangi bir menfaat temin etmesinin söz konusu olmadığı, siyasi parti lideri olarak toplumu bilgilendirmek kastıyla basın toplantısı yaptığı anlaşılmıştır. Yakınan Bayan K’nın kişisel haklarına saldırı olduğu, basın toplantısında sarf edilen sözlerle dolayısı ile basına konu olan haberlerle saldırıya maruz kaldığı konusunda şikayetçi olmaması, yasa ve yerleşmiş Yargıtay içtihatlarıyla birlikte değerlendirildiğinde, sanık Bay D’nin beraati yolunda tam kanaate varılmıştır.”

Kaynak: Hürriyet Gazetesi, 28 Aralık 2002, Cumartesi, s:25.

“11 Eylül’ün Anısına Beni Harcadılar”

Bush’a Tehdit Mesajı Attığı Öne Sürülen Bay A Üzgün.

ABD’de “e-devlet” konusunda doktora yapma hayalleri kuran, ama hakkındaki suçlamalar kanıtlanırsa bu hayalleri suya düşecek olan Bay A, son günlerde en yakın dostlarına bile “ O mesajları ben göndermedim. Usame Bin Ladin’le hiçbir ilgim yok” diye açıklama yapıyor.

Bay A’nın başından geçen olay şöyle başlamaktadır. Güzel bir Temmuz günü işyerine polisler gelen Bay A önce emniyete götürüldü, sonra Beyoğlu Cumhuriyet Savcılığı’na sevk edildi. Savcılık sorgusunda Amerikalı bir uzmanın da bulunduğu Bay A işinden çıkartıldı. Tutuklanmasının gerekçesi olarak şirketteki bilgisayarından Beyaz Saray (www.whitehouse.gov) web sitesine girmek ve aşağıda iddia edilen mesajları göndermek şeklinde belirtildi.

“Ateşte boğulacaksınız ! Beyaz Saray’daki her koltukta oturan kişi ve federal görevliler Kızıldehililer gibi birer birer nallanacaklar !”

Amerikan Başkonsolosluğu Bay A’yı “ABD Başkanını tehdit ettiği gerekçesiyle dava açmakta ve ilk duruşması 28 Ocak’ta görülecek.

Kaynak: Vatan Gazetesi,Cuma, s:15.

Örnek olaylardan da görüleceği üzere internette ahlaki sorunlar konusu çok boyutludur ve sadece teknoloji odaklı değildir. Yaşanmakta olan vakaların birçok disiplinle kesişimi bulunmaktadır. Başta “kamu yönetimi” olmak üzere “hukuk” ve “uluslararası ilişkiler” gibi birçok bilim dalı ile etkileşim olmaktadır. Bu alanda ilk akla gelebilecek soruları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür.

- İzinsiz olarak kişiye ait postaları açma (mektup, zarf vs.) ve e-postalara erişim sağlamanın Türk Ceza Kanunu’na göre ne gibi yaptırımları bulunmaktadır ?
- İnternet-temel hak ve özgürlükler etkileşim alanları nelerdir ?
- İnternet söylenildiği gibi yeterince “özgür” bir ortam mıdır ? “Siber haklar” ve “siber özgürlükler” ne demektir ?
- İnternette güvenlik ve IP (Internet Protokolü) adresi kavramı nedir ?
- Size ait bilgisayarını herhangi bir kullanıcı (örneğin arkadaşınız veya işyerinizdeki bir personel) istediği gibi kullandığı takdirde ne gibi “bilişim suçları” işleyebilir ? Hukuki açıdan ne gibi sorunlar yaşanabilir ?
- Sayısal (dijital) güvenlik ve ulusal güvenlik ilişkisi hangi boyuttadır?
- Bilişim suçları, uluslararası ilişkiler ve uluslararası hukuk açısından gelişmeler nelerdir ?

4.2.2. İnternetin Sosyal, Psikolojik ve Kültürel Etkileri

İnternet, sıradan bir vatandaşın hayatını 20. yy. başında telefonun, 1950-1960'lı yıllarda televizyonun etkilemesinden daha yüksek bir seviyede etkilemektedir. Araştırmacılar ve sosyal bilimciler internetin sosyal hayatı olumlu mu yoksa olumsuz mu etkilediği konusunda tartışmaktadırlar^{3,4}.

1980'li yıllardan itibaren kişisel bilgisayarların ev ortamına taşınması, fiyatlarının ucuzlaması ve kapasitelerinin artması, bilgisayar kullanılan ortamların genişlemesi sonucunu yaratmıştır. Birçok bilim adamı ve sosyal bilimci internetin sosyal ve ekonomik yaşamı etkileyeceğine inanmaktadır. Sosyal hayatın etkilenme ve dönüşüm sürecinin ne yönde geliştiği konusunda tartışmalar devam etmektedir.

Olumsuz Görüşler

İnternet günümüzde ağırlıklı olarak iletişim amacıyla kullanılmaktadır. Bununla birlikte ev ortamındaki sosyal ilişkilerdeki iletişimi azaltıcı etki olduğu da zaman zaman görülmektedir. Bu durum yalnızlığa ve depresyona yol açabilmektedir.

Bazı bilim adamları ve akademisyenler internetin sosyal bir izolasyon yani yalıtım görevi gördüğünü düşüncesini savunmaktadırlar. Sosyal ilişki olarak bilgisayarların başında yabancılarla derinliğine inilmeden yüzeysel sohbetler yapılmaktadır. Bu yalıtımla insanların sosyal hayata katılmaları zayıflamakta, birbirlerinden kopmakta oldukları görüşü ağır basmaktadır.

Olumlu Görüşler

İnternetin sosyal hayata iyi etkiler yaptığını iddia eden bilim adamlarının görüşleri ise şu çerçevede toplanmaktadır. İnternet daha fazla ve daha çok iletişim imkanı sağlamaktadır. İnsanlar ve toplumlar arasında var olan coğrafi uzaklık, renk, din, dil, fiziksel engeller vb. faktörler ortadan kalkmakta, herkese eşit bir biçimde aynı mecrada sosyal ilişki kurabilme fırsatı doğmaktadır. Bu görüşün savunucuları, internetin insanları farklı topluluklara katılmaya yönelttiği, ortak ilgi alanlarında paylaşımlara destek olduğuna inanmaktadırlar.

Bu argümanları insanların sadece teknolojiye ilişkin tutumlarını irdeleyerek çözümlenem mümkün değildir. İnsanlar ev bilgisayarlarını ve interneti farklı biçimlerde,

³ Robert Kraut, Vicki Lundmark, Michael Patterson, Sara Kiesler, Tridas Mukopadhyay, William Scherlis, Internet Paradox; A Social Technology That Reduces Social Involvement and Psychological Well-Being?, **American Psychologist**, September 1998, Vol. 53, No. 9, s:1017-1031, American Psychological Association, <http://www.apa.org/journals/amp/amp5391017.html>, Erişim Tarihi:23.10.2000, s:1-5.

⁴ Murat Erdal, "E-Devlet Çalışma Grubu Raporuna Katkı", **E-Devlet Bölümü**, Kısım 4, Ed.: Hande Ünsal, "Bilgi Toplumuna Doğru", **Türkiye Bilişim Şurası Sonuç Raporu Kitabı**, s:270-272. Türkiye Bilişim Şurası, ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi, T.C. Başbakanlık Basımevi, Ankara, 10-12 Mayıs 2002, <http://www.bilisimsurasi.org.tr>.

farklı amaçlar için kullanabilmektedirler. Bu kapsamda; eğlence, eğitim, bilgi elde etme ve iletişim ilk akla gelenlerdir.

İnsanların interneti ağırlıklı olarak iletişim amaçlı kullandıkları düşünüldüğünde e-posta, sohbetler, topluluk siteleri, dağıtım listeleri ve diğer uygulamalar başı çekmektedir. Bu şekilde iletişim maliyetlerinin düşmesi ve coğrafi uzaklığın bertaraf edilmesiyle insanların yabancılarla daha fazla ilişki kurduklarını söylemek mümkündür. Diğer taraftan aile ve yakın arkadaşların da bu iletişimdeki yeri ve payı belirlenmelidir. Ayrıca web sitelerindeki asosyal eğlence içerikleri büyük bir pazar potansiyeline sahip olup çok fazla zaman geçirilen ortamlar olarak bilinmektedir.

Sosyal Trendler

Vatandaşlar son otuz-kırk yıllık dönemdeki seçimlerde daha az oy kullanmakta, ibadet yerlerine (camii, kilise vb.) daha az gitmekte, komşularıyla daha az ilişki yaşamakta, gönüllü yardım dernekleri ve vakıflara katılımlar azalmakta, geniş katımlı akşam yemekleri daha az düzenlenmekte ve toplumsal hareketlerde birliktelik daha düşük oranlarda sağlanmaktadır.

Sosyal yaşamdaki eğilimlerin bu şekilde devam etmesinin sosyal üretim ve kişisel hayat açısından olumsuz sonuçlarının olacağı kuşkusuzdur. Sosyal uzaklaşma daha fazla kirlenmeyi (rüşvet, yolsuzluk vb.), daha az devlet etkinliğini ve daha fazla suç işlenmesini destekleyecektir. Bireylerin vatandaş kimliğini tamamen benimseyerek, sosyal hayata daha yoğun katılımları okullardaki eğitim seviyesini yükseltir, politikacıları daha sorumlu hareket etmeye sevk eder, cadde ve sokakları daha güvenli hale getirir.

Bireysel düzeyde sosyal uzaklaşma ise yaşam kalitesinde zayıflığa, fiziksel ve psikolojik sağlık açısından ise sorunlara yol açabilmektedir. İnsanlar daha yoğun sosyal ilişkiye girdiklerinde fiziksel ve mental açıdan daha fazla tatmin olmaktadır.

İnternet çok hızlı bir biçimde gelişmekte olup çok çeşitli uygulamalar ortaya çıkarmakta ve bilgi kaynakları açısından zenginlik yaratmaktadır. Küresel olarak evlere kadar giren internet bir takım konularda belirsizlikleri de beraberinde getirmektedir. İnsanlar, internetin kişiselleştirilmiş eğlence ortamıyla yoğun olarak ilgilenmektedirler.

İnternet ortamında kullanıcılar daha önce erişilemeyen bilgileri elde etmeye çabalamakta, teknik becerilerini artırmakta ve ticari faaliyetlerini evden dahi idare edebilmektedirler. İnternetin sağlamış olduğu bütün bu faydalar seti, insanları bağımsızlaştırmakta ve aynı zamanda da yalnızlaştırmaktadır. Diğer taraftan aynı internet, sosyal amaçlarla kullanıldığında; elektronik posta, sohbet odaları gibi çeşitli enstrümanlar aracılığıyla meslektaşlarla, arkadaşlarla, aile ve akrabalarla iletişim ve sosyalleşme imkanı sağlamaktadır.

İnternetin başlıca kullanım alanı olan iletişim, eğlence ve bilgi alış-verişi özelliği ile gerçekleştirdiği sosyal etkileri, televizyona benzetmek mümkündür. Bazı araştırmalar televizyonun sosyalleşme sürecine katılarda bulunduğunu gösterse de bu alandaki araştırmaların büyük bir bölümü olumsuz etki yaptığı yönündedir. Son dönemde yapılan

birçok çalışma televizyon karşısında saatlerce vakit geçirme, dolayısıyla sosyal aktivitelerin azalmasının, fiziki ve mental açıdan negatif etki yaptığını göstermektedir.

ABD’de yapılan bir araştırmaya göre sıradan bir Amerikan vatandaşı günde ortalama olarak üç saat televizyon izlemektedir. Bu zaman dilimi çocuklarda daha fazladır. Televizyona benzer şekilde, kişisel bilgisayarlar ve internet fiziksel hareketsizliğe yol açmakta, yüz yüze iletişimi azaltmaktadır. İnsanlar yeni teknolojileri kullanmayı öğrendikçe bilgisayar oyunları, yazılım programları, elektronik cihazlarla daha çok ilgilenmekte dolayısıyla daha çok vakitlerini yalnız geçirmektedirler.

Buna rağmen bir noktayı belirtmek gereklidir: İnternet sosyalleşmeye televizyondan daha fazla katkıda bulunmaktadır ve bu etkisi bakımından telefonla benzerlikler taşımaktadır. Günümüzde kişiler arası iletişimde internet neredeyse telefon kadar kullanılmaya başlanmıştır.

Çevrimiçi Sosyal İlişkiler

İnternet üzerinde geliştirilen sosyal ilişkilerin kuvveti ve kalitesinin derecesi tartışmaya açıktır. Genellikle güçlü kişisel bağlılıkların yüz yüze yani fiziksel olarak da desteklenmesi gerektiği bilinmektedir. Spesifik konulardaki tartışma odaları, sohbet programları veya diğer sanal aktivitelerin sıklığı, derinliği, içtenliği ve uzun dönemli sürdürülebilirliği konusunda çeşitli yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu yaklaşımlardan öne çıkanı bu tür çevrimiçi sosyal ilişkilerin geleneksel ilişkilere göre zayıf olduğu, derinlik taşımadığı ve sonuçta kolayca bitirilebildiği yolundadır.

“Chat Çapkını Kadınları Soydu”

İnternette “Gönül Hırsızı”, “Romantik Mimar”, “Doktor Civanım” gibi isimlerle chat yaparken tanıştığı kadınları tuzağa düşüren A.B yakalandı.

İstanbul’da kadınlardan art arda gelen şikayetler üzerine cep telefonlarından iz süren polis, A.B’ yi Şişli’ de bir evde ele geçirdi. Bay B. İfadesinde şöyle dedi: “İnternet kafelerden ‘gönül hırsızı’, ‘romantik mimar’, ‘doktor civanım’ gibi isimlerle kadınlarla chat yapıyordum. Görüştüğüm kadınlara kendimi avukat, doktor veya mimar olarak tanıtıyordum. Kısa sürede telefonla görüşmeye sonra da buluşmaya ikna oluyorlardı. Eğer kafede buluştuyusak biraz oturup sohbet ettikten sonra, ‘Telefonunuzu kullanabilir miyim?’ deyip, telefonlarını alıp kaçıyordum. Tanıştıktan sonra evlerine gittiğim bayanların telefonlarını, paralarını veya ziynet eşyalarını alarak kaçıyordum.”

Kaynak: Ali Aksoyer, Hürriyet Gazetesi, 31 Ocak 2003 Cuma, s:3.

Fizyolojik Etkiler

İnternetin sosyolojik, psikolojik ve kültürel yönlerden etkileri çok boyutludur. Bedensel ve mental etkileri üzerine birçok araştırma yapılmaktadır. Uzun süre bilgisayar karşısında geçirilen hareketsiz süreç içerisinde, oturma şekline göre ergonomik problemler, görme bozuklukları ve radyasyon alma gibi sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Bunun yanı sıra aile içi etkileşimlerin zayıflaması gibi etkiler de gözlemlenebilmektedir. Aile içi birlikte geçirilen zaman dilimleri azalmakta, kullanıcının sohbet ve yemek gibi ortamlara girişinde aksamalar olmakta, beraberinde beslenme alışkanlıkları da değişebilmektedir.

“İntihar Sitelerine Dikkat !”

Bazı internet sitelerinde gençleri intihara özendirici yazılar yayınlanması anne-babaları endişelendiriyor. Bu siteler intihar etmek isteyip de cesaret edemeyenlere öneriler sunuyor. İntihar eğilimli gençler bu sitelerden etkilenebiliyor. İnternette kısa bir arama yaparak kolayca ulaşılan bu sitelerde nasıl intihar edileceği adım adım anlatılıyor.

Uzmanlar bu sitelere ateş püskürürken, anne-babalar bu sitelerin yayılmasına karşı önlem alınmasını istiyor.

İntihar sitelerinde açılan mesaj gruplarında intihar etmek için “otobüsü yakalamak” deyimi kullanılıyor. Bu mesaj gruplarından birinde Sladd adında biri nefesini tutarak nasıl intihar edileceğini anlatıyor. Bu kişinin batı Amerika’dan 20’li yaşlarından bir genç kız olduğu öğrenildi.

“Boboroshi” adını kullanan bir başkası ise yazdığı makalelerden birinin başına “Bu makale intiharı teşvik etmek için yazılmıştır” ibaresini koymuş. Oxford Üniversitesi Psikiyatri Bölümü’nden Mark Williams, bu makaleler hakkındaki görüşleri sorulunca şu cevabı verdi: “ Bu, ruh sağlığı bozukluğunun bir belirtisidir; kişi hiç suçluluk duymuyor ve oldukça saldırgan bir tavırla insanlara canlı değil de birer nesneymiş gibi davranıyor.”

Bournemouth Üniversitesi’nden Profesör Colin Pritchard, internette uzmanların görüşlerine yeterince yer verilmemesinden şikayetçi. Pritchard, “Bu tür sitelerin verdiği bilgi kesinlikle uzmanlık alanı sayılamaz. Bu düpedüz saçmalık, bence bu ahlaki tecavüz” dedi. İnternetin bu gibi faaliyetler için uygun olması, bu gibi makaleler yazarların kimliklerinin belli olmamasından ileri geliyor. (BBC)

Kaynak: Hürriyetim İnternet Web Sitesi, 16.11.2003
<http://www.hurriyetim.com.tr/haber/0,,sid~12@nvid~336391,00.asp>

İnternette Cinsellik ve Pornografi

İnternette son dönemde sıkça karşılaşılan problemlerin başında cinsel içerikte sunum yapan web sitelerinin sayısındaki hızlı artış gelmektedir. Hemen her gün bu alanda binlerce web sitesinin kurulması ve yayın yapması konunun bir boyutu olarak karşımıza çıkarken, metin, ses, görüntü, animasyon, çizim açısından kaynak temini de ayrı bir ahlaki boyutu olarak önem taşımaktadır. Dünyada birçok ülke ve internet servis sağlayıcı işletme, ulusal internet omurgasına zararlı gördükleri web sitelerine girişi önleyen filtre koymaktadırlar. Uzmanlar ise bu tür filtreleri aşmanın hiç de zor olmadığını belirtmektedirler.

İnternet üzerinde girişimciler açısından bir değerlendirme yapıldığında çeşitli alanlarda faaliyet göstermek ve gelir elde etme isteği ön plana çıkmaktadır. Web sitesi kurmak, kapsamını belirlemek, yüzlerce alt sayfadan oluşan bir web sitesini her gün güncelleştirmek ve içerik açısından malzeme; fotoğraf, resim, yazı, görüntü sunmak son derece külfetli bir durumdur. Konu cinsellik olduğunda web sitesi içeriğinin hazırlanmasında farklı güçlüklerle karşılaşılacağı da kuşkusuzdur.

Cinsellikle ilgili yayın ve içerik sağlanması konusunda hemen her ülkenin yaptırımları vardır. Bazı ülkelerde bu tür sitelere girmek ciddi hukuki suç olarak kabul edilmektedir. Diğer taraftan illegal yayınların yanı sıra dünyanın gelir dağılımı bozuk birçok yöresinden küçük yaşta çocuklar istismara uğramaktadır.

İnternette illegal yayın ve çocuk pornografisi konusundaki uluslararası ortak çalışmalar artmaktadır. Emniyet güçleri arasındaki kurumsal ilişkilerin önümüzdeki dönemde artacağı bilinmekle birlikte, dünyanın birçok yöresinin ileri teknoloji suçları konusunda yeterli bilgi, teknolojik donanım ve insan kaynağı açısından zafiyetleri bulunduğu da bir gerçektir.

11 Numaralı Delil İnternete Düştü

ABD, İngiltere gibi bir çok ülkenin internette suçla mücadele eden birimleri, gerek doğrudan gerekse Interpol kanalıyla Türk emniyet kurumlarını bir konuda uyarma gereğini hissetmişlerdi. Uyarı konusu; Türkiye'nin, Marmara Bölgesi'nde bir bilgisayardan geldiği tespit edilen çocuk pornografisi ile ilgili fotoğraf ve film görüntülerinin internette periyodik olarak yayınlanmasydı. İngiliz polisi, 19 ayrı ülke polisi ile işbirliği içine girerek "Dönüm Noktası Operasyonu (Operation Landmark)"nu ve Türkiye bağlantısını "Operasyon Pedofili"yi Aralık 2001'de başlattı. Türk emniyet birimleri söz konusu uyarıları geç de olsa dikkate almış, mahkeme kararıyla internet servis sağlayıcıdan bilgisayarın IP adresine ulaşılarak yeri ve kime ait olduğu belirlenmiş ve zanlı suçüstü yakalanmıştır.

Deliller İnternette Pornocu Sokakta

Çocuk pornosu ticareti yaptığı iddiasıyla yargılanan öğretmen Bay İ'yi ele veren kayıp porno kaset, bir internet sitesinde yayınlandı.

Davanın Hakimi Ne Diyor ? “Fotoğrafların Yayını Suçtur”

Delil kaseti incelemeyeği için internet sitesinin eleştirdiği Gaziantep 1’inci Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı Bay U, söz konusu sitenin incelenmesi ve mümkün olursa siteyi kuranların bulunması için Gaziantep Basın Savcısı’na başvuruda bulunacağını, sitenin fotoğrafları yayınlanmasının suç olduğunu söyledi. Hakim U, Bay İ’nin yargılandığı davanın “11 numaralı delili” olan kasedin kayıp olmadığını, adli emanette bulunduğunu belirtti. Hakim U, “Biz Bay İ’nin dosyasını cezai ehliyetinin bulunup bulunmadığını belirlemek için İstanbul Adli Top Kurumu’na gönderdik ve dosya henüz gelmedi. Söz konusu 11 No’lu kasette tecavüz edilen kişi yada kişilerin kim olduklarını ancak dosyasındaki fotoğraflarla karşılaştırarak tespit edebildik. Dosya gelmediği için de kaset incelenmedi. Gelince kasetle fotoğraflar karşılaştırılıp incelenecek” dedi.

110 Yıl İsteniyor Aramızda Geziyor

Bursa 4’üncü Ağır Ceza Mahkemesi’ndeki davada, görevi sırasında bazı çocukların ırzına tasaddide bulunduğu gerekçesiyle, TCK’ nın 415, 417 ve 430’uncu maddelerinin yanı sıra, evinde silah bulundurduğu için 6136 sayılı yasaya muhalefetten toplam 90 yıl ağır hapsi isteniyor. Gaziantep 1’inci Ağır Ceza Mahkemesi’ndeki davasında ise B.C.’nin ırzına geçmekten TCK’nın 414/2, 417, 430/2 maddeleri gereğince 15 yıl 6 ay ağır hapis cezası isteniyor. Davada, Bay İ’nin D.E.’nin ırzına tasaddide bulunmaktan ise TCK’nın 415/2 ve 417. maddeleri gereğince 4 yıl 6 ay ağır hapis cezasıyla cezalandırılması isteniyor.

Kaynak: Hürriyet, 30 Mayıs 2003 Cuma, s:4 ve Milliyet 30 Mayıs 2003, s:5.

İnternette çocuk pornografisi ile mücadelede uluslararası hukuk ve uluslararası ilişkilerin rolü her geçen gün daha fazla tartışılmakta ve önüne geçilmesi için yoğun çabalar harcanmaktadır.

Bir çok ülkede bu türden web sitelerine karşı sivil toplum örgütleri örneğin A.B.D.’de “YETER” adlı www.enough.org internet web sitesi harekete geçmekte kamuoyu oluşturmakta, aileleri bilinçlendirmekte, yasal zeminde mücadele için kanun koyucu mekanizmalara baskı yapmakta ve emniyet tedbirlerinin artırılması için yoğun çaba sarf etmektedir. Ülkemiz açısından bir değerlendirme yapıldığında sivil toplum örgütlerinin bu alandaki çalışmalarını tatmin edici düzeyden oldukça uzak görünmektedir. Konunun ciddiyeti ve bugün geldiği nokta hakkında devletin ve ailelerin yeterince bilgi sahibi olmadıkları bilinmektedir. Kısa süre içerisinde hukuki boşlukların giderilmesi için yasal düzenlemelere ihtiyaç bulunmakta, ayrıca aileleri ve toplumu bilinçlendirmek için sivil toplum örgütlerine gereksinim bulunmaktadır.

Hiçbir sınırlama olmaksızın haftada yedi gün, günde yirmi dört saat yayın yapan erotik sitelerin takibi son derece güçtür. Küçük yaşta kullanıcılar tarafından ziyaret edilebilir olduğu

İnternet filtre şirketi olan N2H2'nin araştırmasına göre de, son 6 yılda hızlı şekilde sayıları artan erotik içerikli internet siteleri 1.3 milyonu buldu, erotik sayfaların sayısı ise 260 milyonu aştı.

N2H2 şirketinin analiz uzmanlarından David Burt, durumun endişe verici olduğunu belirterek, özellikle ebeveynlerin çok dikkatli olmaları gerektiğini, çünkü çocukların kazara da olsa bu sitelere ulaşmalarının çok kolay olduğunu ifade etti. Burt, işyerlerindeki çalışanların da kolaylıkla bu sitelere ulaşabileceklerini hatırlattı.

Amerikan Kongresi'ne teknolojik alanda danışmanlık hizmeti veren Ulusal Araştırma Kurulu da, internetteki erotik sitelerin yıllık pazar paylarının bir milyar doları aştığını bildirdi. Kurulun raporuna göre, "internetteki online porno sanayisinin pazar payı 5 yıl içinde 5 ila 7 milyar dolara ulaşacak".

Uzmanlar, pornografinin alkol ya da kumar gibi alışkanlık yaptığını belirterek, tüm dünyada internet pornografisinin önümüzdeki yıllarda daha da yayılacağına dikkat çekiyorlar.

Kaynak: *Hürriyetim Web Sitesi, 15 Aralık 2003, Pazartesi,*
<http://www.hurriyetim.com.tr/haber/0,,sid~12@nvid~345728,00.asp>.

Dünyanın her yerinde insanlar alabildiğine özgür bir şekilde sunumu yapılan pornografik sitelere karşı çekirdek aile yapısını ve toplum düzenini korumak, kültürel etkilerini bertaraf etmek amacıyla dernekler, birlikler kurarak ve sivil toplum örgütleri aracılığı ile bu kapsamdaki içeriklerle mücadele etmektedirler. İnsanlar, bireysel olarak ve sivil toplum örgütleri vasıtasıyla kamu birimlerinin konuya dikkatini çekmekte, mücadele amacıyla üstlerine düşen görevleri yapabilmeleri için toplumda anne ve babaların bilinçlenmesi, ebeveyn sorumlulukları ve kamunun rolleri konusunda çalışmalar yapmaktadır.

Oyun, Kumar ve Bahis Siteleri

Oyun, kumar, bahis ve erotik vs. sitelerin etkilerinin neler olabileceği üniversitelerin psikoloji ve sosyoloji departmanlarının büyük ilgi konusu haline gelmiştir. Bu sitelerin bağımlılık yaratması, ekonomik yönden ve ayrıca ruh sağlığı bakımından kişilere etkileri hakkında araştırmalar yapılmaktadır.

Sanal Bahis Cenneti: Diyarbakır

Diyarbakır'daki birçok internet kafe ve emlak ofisi, akşam saatlerinde 'sanal bahis merkezi' gibi çalışıyor. 250 sanal bayinin bulunduğu şehirde, haftada 100 milyarlık bahis oynanıyor. Türkiye'de aylık 1 milyon dolar gibi ciddi bir Pazar payına sahip olan sanal kumarlarla ilgili bir araştırma yapan Power dergisi, şaşırtıcı gerçeklerle karşılaştı. Dergi sayfalarına taşınan bilgilere göre, en çok sanal kumar oynanan üç ili; İstanbul, Ankara ve İzmir oluşturuyor. Ancak en büyük ciroyu hiç beklenmedik bir şehir yapıyor: Diyarbakır.

Sanal kumara en fazla parayı yatıran Diyarbakır, Türkiye'nin 'sanal bahis' cenneti olmuş durumda. Çünkü sanal bahis şirketlerinin Diyarbakır genelinde bayilikleri bile var.

Hem de 250 adet. Kanunen suç olmasına rağmen, Kıbrıs merkezli Turkbet, Eurobetting, Galaksi, Max gibi bahis şirketleri, 2-3 milyar lira yatıran herkese bayilik veriyor. Şehirdeki bayiler genel olarak internet kafeler ve emlak ofislerinden oluşuyor. Bayilik alan esnaf, dükkanını gündüzleri emlakçı, geceleri ise sanal bahis merkezi olarak işletiyor.

Hemen her caddesinde bir bayi bulunan Diyarbakır'da, haftada 100 milyar liralık bahis oynanıyor. Bahisler daha çok Türkiye Süper Ligi ve 2. Lig A Kategorisi ve Avrupa liglerinin maçları için oynatılıyor. Bu bayilerin büyük ilgi görmesinin nedeni ise; Diyarbakırlı kumar tutkunlarının kredi kartla oynanan sitelere güvenmemesi ve kredi kart sahipliğinin düşük olması.

Bayiler bahis sitelerinden gelen maç listelerini baz alıyorlar. Bahis oynayabilmek için en az 5 milyon lira yatırmak gerekiyor. Bunun yanında 1 milyon lira kupon ücreti alınıyor ve yatırılan paranın yüzde 10'u kesiliyor. Bu para, bayiye kalıyor. Bahislerin kuponları ise internet ya da faksla şirket merkezlerine gönderiliyor. Bayiler topladıkları parayı, kumar şirketinin Kıbrıs bankalarındaki hesabına yatırıyor. Ancak bazı şirketler kazanan müşterinin parasını vermiyor. Şahıs, yasal güvencesi olmadığı için hiçbir talepte bulunamıyor. Bazen de bayiler kaybedeceğini bildiği kuponu yatırmıyor ve parayı cebine atıyor.

Kaynak: Sabah Gazetesi Sabah'la Günaydın Eki, 4 Ekim 2003, s:1.

4.2.3. İşletme-Pazarlama Uygulamaları

İnternet üzerinden yapılan alışverişlerde genel olarak internetle ilgili yasaların bulunmaması nedeniyle pek çok anlaşmazlık ortaya çıkmakta ve etiğe aykırı olay gerçekleşmektedir.

İnternette yaşanan ahlaki sorunların işletmecilik ve pazarlama başlığının altında;

- tüketiciye ürün/hizmet ve bilgi açısından doğru tanıtımın yapılmaması,
- tüketiciye verilen söz ve taahhütlerin yapılan anlaşma çerçevesinde zamanında yerine getirilememesi,
- tüketiciyi ürün/hizmet ve işletme hakkında yanıltma, yanlış yönlendirme, eksik veya kasıtlı olarak hatalı bilgi verme, gibi durumlar söz konusudur.

Pek çok işletme, internet web sitelerinde tüketicilere yönelik olarak gizlilik bildirelileri ve etik ilkeleri yayınlamaktadır. Ayrıca etik, gizlilik ve güvenlik konusunda danışmanlık veren bağımsız kurumlar tarafından denetlendiklerini gösteren logoları kullanmaktadırlar.

E-yaşam, gündelik hayatın her alanında karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla bilişim teknolojilerinin kullanımıyla işletme pazarlama uygulamalarının ahlaki ve suç alanlarını

sadece internetle sınırlandırmamak gerekir. Bu tür problemler en basit işlemlerden karmaşık süreç ve uygulamalara kadar yüzlerce şekilde karşımıza çıkabilmektedir.

Geleneksel yollarla yapılan perakende alışverişlerde kredi kartıyla yapılan ödemelerde hatalı hesap ödemeleri, elektronik yazar kasadan yanlış fatura/fiş kesimleri ya da tüketiciye belge vermeme gibi yanlış uygulamalar, internet üzerinde kredi kartı yolsuzluklarından kişisel bilgilerin üçüncü şahıslar tarafından kullanımına, istenmeyen e-postaların (spam, virüs, vs.) bilgisayar kilitlenmesi ve geri dönüşü mümkün olmayan zararlar vermesine kadar bir çok türde meydana gelebilmektedir.

Barkod Tokadı

ABD’li gençler süpermarketleri tokatlamamanın yolunu buldu. Pahalı malların üzerine yapıştırmak üzere, internette ucuzca ‘sahte barkod’ satışı başladı.

İnanılmaz dolandırıcılık, dünyanın en büyük marketler zinciri Wal-Mart’ın Amerikan Federal Mahkemesi’ne yaptığı başvuruya ortaya çıktı. www.re-code.com internet sitesinde kutu Coca Cola’dan dev ekran Sony televizyonlara dek bütün ürünler için sahte barkod üretiliyor. bu barkodlar kasada okutulduğu zaman ürünün gerçek değerinin çok altında bir fiyatı gösteriyor.

Yüzde 80 İndirim Var!

Marketin kalabalık olduğu saatlerde, onlarca mal zatan alan bir müşterinin sahte barkodla alışveriş yaptığı genellikle kasiyerlerin dikkatinden kaçıyor. Sitede, sahte barkodlar malın değerinin yüzde 20’si fiyatla satılıyor. Yani 100 dolarlık bir malın barkodu 20 dolar civarı

Kaynak: Uğur Koçbaş, Dış Haberler, Vatan Gazetesi, 16 Eylül 2003, s:14.

E-Postaların Yarıısı İstenmiyor

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı'nun (UNCTAD) yayımladığı bir rapora göre, dünya genelinde gönderilen e-postaların yarısına yakını, özellikle reklam amacı taşıyan, istenmeyen e-postalar (spam) oluşturuyor. Spam'lerin 2003 yılında 20.5 milyar dolar zarara neden olduğu belirtiliyor.

UNCTAD'ın elektronik ticaret ve gelişmeyle ilgili hazırladığı 2003 yılı raporunda, bilgi kaynaklarının boşa harcanması sonucu "spam"lerin yaklaşık 20,5 milyar dolar zarara yol açtığı belirtildi. Raporla, internette güvenlik sorununun çok ciddi boyutlara ulaştığı ve "spam"lerin sayısının çok hızlı arttığı vurgulandı.

E-posta virüslerini denetleyen "MessageLabs" adlı kuruluşun verilerine dayandırılan raporda, geçen ocak ayında gönderilen mesajların dörtte birinin "spam" olduğu, bu oranın

mart ayında yüzde 36'ya yükseldiği ve yıl sonunda yüzde 50'ye ulaşmasının beklendiği kaydedildi.

Rapora göre, "spam" gönderilen kişilerin büyük bölümü Kuzey Amerika'da yaşıyor. İnternette virüs saldırılarının da arttığı belirtilen raporda, geçen yıl toplam 87 bin 500 virüs saldırısı belirlendiği, bu yıl ise daha ilk 6 ay içinde 91 binden fazla saldırı yapıldığı ifade edildi.

Rapora göre, geçen yıl virüs saldırılarından en çok etkilenen ülke, 32 bin 434 saldırının görüldüğü ABD oldu. Hükümete ait sitelere en çok saldırı ise Çin'de oldu. Bu ülkede, geçen yıl hükümete ait sitelere 187 saldırı düzenlendi.

Kaynak: Hürriyetim Web Sitesi, Tarih: 21.11.2003,
<http://www.hurriyetim.com.tr/haber/0,,sid~12@nvid~338441,00.asp>

ABD'de Antispam Yasası Çıkıyor

ABD Kongresi Temsilciler Meclisi ve Senato'dan oybirliği ile geçen yasa tasarısı, Başkan Bush tarafından onaylandığında, spam postalara karşı kullanıcıları koruyan ve ciddi cezalar getiren ilk federal kanun olacak.

Kasım sonunda yasalaşması beklenen tasarı internette spam için kullanılan teknikleri belirleyerek, bunlara 5 yıla kadar varan çeşitli cezalar öngörüyor. 392'ye 5'lik bir oranla kabul edilen 'Can-Spam Act of 2003'adlı tasarının, Bush tarafından imzalanmasına kesin gözüyle bakılıyor. Yasa, Ocak 2004'te yürürlüğe girecek.

Spam postaları bir suç olarak kabul eden tasarı, bu tarz eylemler için diğer ticari suçlara benzer hukuki ve cezai tanımları kullanıyor; buna göre tasarı, spam ile mücadelede hukuki ve teknolojik altyapının genişletilmesini öngörüyor.

Benzer bir anti-spam tasarısı Senato'da geçtiğimiz ay oybirliği ile kabul etmişti. Senato ve Temsilciler Meclisi'nin anti-spam tasarılarını görüşmelerinden önce, bu yasalarının çıkmasına yönelik lobi faaliyetleri gerek şirketler, gerekse kullanıcılar nezninde artışa geçmişti.

SPAM'CIYE ACIMAK YOK

Can-Spam Act, spam posta gönderenlerin kullanıcı adreslerini gönderi metninde açıklamalarını istiyor ve reklam amaçlı gönderilerin önceden kullanıcıların izinleri dahilinde yapılmasını gerektiriyor. Can-Spam Act, yalan mail adresleri verilmesi, gönderen kimliğinin kapalı tutulması, tek mesajın çok kereler gönderilmesi gibi durumları teker teker sıralayarak bunların tümüne değişik cezalar öngörüyor. Tasarı spam suçlarına 5 yıla kadar hapis veya 6 milyon dolara kadar varan para cezaları getiriyor.

GATES'TEN ANTI-SPAM'E DESTEK

Microsoft başkanı Bill Gates de yasa tasarısını olumlu karşıladıklarını belirterek, söz

konusu yasa tasarısını internetin hukukileşmesi açısından bir “kilometre taşı” olarak niteledi. Microsoft şirketi Ekim ayında, MSN sitesindeki sohbet odalarını küçük çocukların pornografik spam postalara maruz kalmalarından dolayı kapatmıştı.

Kaynak: <http://www.ntvmsnbc.com/news/245230.asp#BODY>
26 Kasım 2003 — Washington Associated Press

İNTERNET ÜST KURULU SPAM BİLDİRGESİ

İnternetin yaygınlaşmasıyla birlikte ortaya çıkan yeni bir kavram da SPAM, yani “istem dışı alınan elektronik iletiler”dir. SPAM genellikle pazarlama, reklam veya sosyal içerikli olarak büyük kitlelere ulaştırılmak istenen mesajların kullanıcının isteği dışında kendisine İnternet ya da cep telefonu gibi teknolojiler aracılığı ile yollanmasına dayanır. SPAM büyük çoğunlukla bireysel ve kurumsal kullanıcıların elektronik posta adreslerinden oluşturulmuş veri tabanlarını bir bedel karşılığı satan kuruluşlar aracılığı ile yaygınlaşmaktadır. Bu tür eylemlerin yarattığı bir takım sakıncalar İnternet kullanıcılarını rahatsız eder, hatta zarar verir duruma gelmiştir. Bu durum İnternet'ten yarar sağlayan tüm çevreler için sakıncalar doğurmaktadır.

Bireylerin özgür iradesine müdahale edici, bireysel ve ulusal kaynak israfına yol açıcı olması nedenleri ile, kurulumuz SPAM'in bir kamu suçu oluşturduğunu düşünmektedir. SPAM'in oluşturduğu sakıncaların en aza indirgenmesi ve gelişmekte olan İnternet kültürüne bu konuda bir etik değer kazandırmak için yapılmakta olan ve yapılacak çalışmalar kurulumuzca desteklenmektedir.

SPAM'in yarattığı en temel sakıncalar şunlardır:

- 1) Kişi ve kuruluşların e-posta adresleri, cep telefon numaralarında olduğu gibi kişisel bilgileridir. Bu gibi bilgilerin kişisel izin olmaksızın ticarete konu olması kişilik haklarına açık bir saldırıdır.*
- 2) SPAM iletileri bireysel İnternet kullanıcıları için en azından ek maliyet anlamına gelmektedir. Oluşan toplam kayıp ise ciddi bir ulusal kaynak israfına işaret etmektedir.*
- 3) SPAM iletileri yeni gelişmekte olan İnternet Servis Sağlayıcı kuruluşlarının kaynaklarını da israf etmekte, kullanıcılarına daha iyi servis vermelerini engellemektedir.*
- 4) SPAM yasadışı ürün ve servislerin tanıtımı için de kullanılabilir.*

Yukarıdaki noktalardan hareketle İnternetin oluşturduğu özgür iletişim ortamına zarar vermeden, bu özgürlüklerin kişilere zarar vermesini de engelleyecek yöntemlerin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu amaçla aşağıdaki önlemler kurulumuzca önerilmektedir:

Kısa vadede yapılması gerekenler:

- a) Elektronik adres (E-posta, cep telefonu, vb.) veri tabanı ticaretinin engellenmesi bağlamında hukuksal süreçlerin başlatılması.*

b) SPAM eylemlerinin engellenmesi bağlamında servis sağlayıcı kuruluşlar ve büyük kurumsal kullanıcıların teknik işbirliği yapmaları.

Orta/uzun vadede yapılması gerekenler:

- a) E-posta ve benzer teknolojiler kullanarak reklam, bilgilendirme yapmak isteyen kuruluşlara yönelik düzenlemelerin yapılması.
- b) Kullanıcı kitlesinin bilinçlendirilmesi.
- c) Örgütlenme çalışmalarının yapılması.

Kaynak: Ulaştırma Bakanlığı Web Sitesi, İnternet Üst Kurulu,
<http://kurul.ubak.gov.tr/m06.php#>, 12/01/2000.

Türkiye açısından bir değerlendirme yapıldığında internette ahlaki sorunlar ve suçla mücadelede, sadece kamu yönetimi değil konuyla ilgili her kesimin sorumlulukları bulunmaktadır. Bu bakımdan kanun koyucu mekanizmalara, emniyet güçlerinin Bilişim Suçları Daire Başkanlıklarına, internet servis sağlayıcılara, sivil toplum örgütlerine, eğitim kurumlarına ve ailelere büyük görevler düşmektedir. İnternetin dünyada ve ülkemizde 1995’li yıllardan sonra yaygınlık kazandığı düşünülürse, önümüzdeki yıllarda genç kuşaklar üzerinde ahlaki sorunlar çerçevesinde etkilerinin de ortaya çıkacağı unutulmamalıdır.